

Afghanistan kommentar: Korthuset falder af Jens Jørgen Nielsen, Rusland ekspert, forfatter, lektor

20. august 2021 – (Facebook post) 20 års militær indsats i Afghanistan, trillioner af Dollars, 43 danske soldaters liv og mange tusinder dræbte, flygtningestrømme m.m. Det er bare lidt af det, som egentlig skulle være kronen på værket, nemlig en bæredygtig afghansk stat med en moderne hær. På uger har det vist sig at være en illusion. Det hele væltede, som var det et korthus. Situationen minder påfaldende om situationen i Vietnam i 1975.

Diskussionen i medierne har handlet om, hvordan man får reddet mennesker ud af Kabul og om, hvorvidt Taliban er blevet mere moderat og moderne. Fint og relevant. Men vi skal vel have en debat om de store linjer, om hvordan vi i Vesten overhovedet agerer uden for vores kulturkreds. Vi mangler i den grad svar på de store spørgsmål. Hvorfor faldt den afghanske hær totalt fra hinanden, den bestod af ca. 300.000 soldater med alt moderne militært udstyr? Hvorfor har de afghanske soldater eller befolkningen ikke lyst til at kæmpe for den afghanske stat? Og hvorfor flygtede præsidenten, Ashraf Ghani? Og hvorfor støtter en stor del af befolkningen tilsyneladende Taliban?

Jeg har ikke de endegyldige svar. Men vi kan da se lidt langsigtet på tingene. Situationen kan da minde situationen for 30 år siden, da de sovjetiske styrker forlod Afghanistan i 1989. Jeg mødte tilfældigvis nogle sovjetiske soldater i Tadsjikistan, de var på vej hjem fra Afghanistan. De havde

ingen illusioner. Men dengang holdt Kabul regeringen i det mindste stand mod islamisterne i over 2 år, før Mohammad Najibullah blev fjernet i 1992 og senere hængt. Men efter at de vestlige styrker begyndte at trække sig tilbage, har vi reelt ikke set nogen modstand fra den afghanske hær side. Skyldes det, at de ikke ser nogen grund til at kæmpe for en regering der fleste anser for at være korrupt? Hvis ja, hvorfor har vi så støttet disse regeringer. Præsident Ashraf Ghani flygtede – rygter siger med mange penge. Rygter siger også, at de løbende regeringer har været voldsomt korrupte. I medierne har vi hørt mere om korruption i Rusland end i Afghanistan. En forklaring kunne også være, at mange afghanere modtog penge for at være soldater, men reelt ikke deltog. Eller at soldaterne ikke fik penge eller meget få. Hvorfor har efterretningsvæsenerne og forskellige institutter og tænketanke ikke kunne levere konkret viden om det?

Hvorfor har Taliban tilsyneladende ret stor opbakning i landet? Ikke i Kabul naturligvis, hvor der bor mange moderne og pro-vestlige afghanere. Men omkring 80 % af de 38 millioner indbyggere i landet er fattige bønder, som ser anderledes på det. Da Sovjetunionen invaderede Afghanistan i 1979, begyndte USA straks at støtte mujahedin bevægelsen, den kom fra hele Mellemøsten, ikke mindst fra Saudi Arabien og andre arabiske lande plus Pakistan o.a. De fik mange våben fra USA, og en af lederne var Osama bin Laden. Mujahedin'erne begyndte senere at kæmpe indbyrdes. Taliban var en ren afghansk, især pashtun bevægelse, som begyndte at skabe en vis form for orden i landet. Meget tyder på, at bønderne satte pris på, at udenlandske styrker blev jaget ud. Nej, jeg mener ikke, at Taliban var søde, men vi skal vide hvorfor en del afghanere støtter dem. Taliban sad ved magten indtil terrorangrebet i 2001 med islamistiske regler for kvinder om tildækning m.m. Men det var mange af bønderne formentlig ligeglade med. Så kom NATO landene med den hidtil største militæroperation. Opgaven var til at begynde med at finde Osama bin Laden, som angiveligt skulle befinde sig i Afghanistan. Taliban

accepterede Osama bin Laden, men havde ikke noget med terrorangrebet at gøre. NATO-landene skulle fange og uskadeliggøre Osama bin Laden.

Men hvad skulle vores opgave ellers bestå i – i Afghanistan? I 2011 fandt amerikanerne Osama bin Laden, og dræbte ham. Vel at mærke i Pakistan. Hvad skulle vi så? Skulle vi indføre demokrati, sikre kvinders rettigheder, skulle vi yde humanitær bistand? Eller ville amerikanerne sikre, at der ikke kom en pro-russisk eller en pro-kinesisk leder til magten i Afghanistan? Eller var Danmark i Afghanistan, fordi vi ville vise solidaritet med USA, og fordi det var vigtigt for os, at være afholdt i Washington? Hvis vi skulle opbygge et normalt demokratisk samfund, hvor var så projekterne, vejene, infrastrukturen, hospitalerne? Og hvor var analytikerne, efterretningsvæsenerne, som kunne give en nøgtern ikke-ideologisk vurdering af situationen i stedet for komiske Ali beretninger? Og hvorfor har det amerikanske efterretningsvæsen i øvrigt ikke delt sin viden om Talibans hurtige fremmarch med sine allierede?

Rækken af spørgsmål er lang. Jeg er ikke sikker på, at vi får svar på dem alle. Men det er blevet tid for refleksion over dels, hvorfor det gik galt og dels, hvordan vi skal ændre vores adfærd fremadrettet. For det første kunne man godt få den tanke, at det ville være en god idé for Danmark og andre NATO allierede at foretage egne vurderinger og ikke blindt tro på alt, hvad USA kommer med. Danmark og andre NATO-lande kommer til at fremstå som underdanige vasalstater.

For det andet kunne det være, at en gang for alle skulle lægge 1990'ernes fremherskende ideologi på hylden. Efter Sovjetunionens fald blev det en udbredt opfattelse i vestlige politiske kredse, at den vestlige liberale ideologi og tolkning var den eneste rigtige og universelle tilgang. Alle verdens lande skulle følge den angelsaksiske model og blive demokrater på samme måde. I og med, at Sovjetunionen var væk som ideologisk og militær stormagt var vejen banet for en

verden i USA's billede. Grundlæggende var det en arrogant opfattelse, som ignorerer forskelle i kultur og historie. Hvad værre er, når man gennemfører dette projekt at eksportere demokrati med militær, går det som regel fundamentalt galt, ja disse aktioner fremmer i virkeligheden det de vil forhindre. Det er vanskeligt at komme til andre konklusioner efter Talibans lyn-sejr. Den vestlige ideologi gør os blind for virkeligheden i et land som Afghanistan. Mange af dem, NATO-alliancen støttede i Afghanistan, var i virkeligheden dybt korrupte narkosmuglere, som udnyttede bønderne. Ja selv den amerikanske hær har formentlig været en del af narko-business. Det flød med penge til latterlige formål, og mange vestlige firmaer og også militærfolk har haft snablen nede i disse kasser. Hvordan kan det være anderledes, når der vælter penge ind over et fattigt land? Enkeltstående isolerede pigeskoler som prestigeprojekter gør ikke nogen forskel, hvis samfundet ellers er korrupt, og der mangler strukturer, som kan støtte op om det.

Jeg har venner, som har været udstationeret, ligesom jeg har undervist soldater, der skulle udstationeret i Afghanistan. Jeg er imponeret over deres beredvillighed til at kæmpe for det gode, selv med livet som indsats. I mange tilfælde har de opsøgt dialog med lokale og støttet projekter i overensstemmelse med vores nationale værdier. Men deres opgave har været principielt umulig. Og det er politikernes ansvar, ikke soldaternes.

Om fremtiden: Jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at Afghanistan vil komme ind i kredsen omkring organisationen Shanghai Cooperation Organization, hvor Kina og Rusland spiller første violin. Rusland og Kina vil formentlig i endnu højere grad blive dominerende magter i Asien. USA's meget pinlige exit – og billedet af afghanere, der falder fra flyvende fly i døden på landingsbanen, vil blive symbolet på et inkompetent USA på vej ned. I SCO deltager både Iran, Pakistan, Indien, de centralasiatiske lande. Vi i Vesten

kommer ikke uden om at tænke det igennem og efter min mening vænne os til, at verden ikke er vores alene. Der er andre lande og kulturer, som tænker anderledes, men som er effektive på deres egen måde. Vi er ikke verdens navle, som vi har troet i snart 500 år. Vi kan glæde os over det eller begræde det, men det er en realitet, som vi skal forholde os til.

USA har nedsat en kommission til at undersøge den civile opbygning. SIGAR, hedder den. Den sidste rapport er en sønderlemmende kritik af den amerikanske politik og korruption i Afghanistan. Bare vi havde sådan en i Danmark: [Klik her](#).

Jens Jørgen Nielsen er cand.mag. i idéhistorie og historie, tidligere nyhedskorrespondent (Politiken) i bl.a. Rusland og taler flydende russisk [og forfatter af flere bøger om Rusland og Ukraine]. Han er konsulent og underviser i kommunikation og kulturforskelle. Derudover er han kulturguide i bl.a. Polen, Irland og Tjekkiet og har tidligere arbejdet for FOA samt den danske ambassade i Estland. (kort biografi fra frydenlund.dk)